

Örökség

MARJANUCZ LÁSZLÓ

A kolozsvári egyetem Szegeden

Az SZTE Szenátusának 2007. július 9-i döntése pontot tett az egyetemünk kolozsvári örökségéről folytatott vita végére. A döntést a szenátus a Makk Ferenc vezette egyetem-történeti bizottság szakmai véleménye alapján hozta meg.¹ A karokat és tudományágakat átfogó testület kutatói konferenciát is szervezett a kérdés országos hírű szakértőinek bevonásával², különböző írásokat, tanulmányokat tett közzé.³ A részletes szakmai háttér széles közönség előtt vált ismertté egyrészt az egyetemi újság, másrészt a Mindentudás Egyeteme révén.⁴ Körültekintő, alapos munkára támaszkodva hozta meg döntését a szenátus, amely szerint a Szegedi Tudományegyetem az 1581-ben Kolozsvárott alapított Báthory-egyetem szellemi-kulturális örökösének tekinti magát, s elődje alapítási évét sajátjának fogadja el.

Miért éppen most vetődött föl e kérdés, komoly – olykor szenvedélyes – vitát kavarva? Nem újkeletű kezdeményezésről van szó, mert az eredettisztázás korábban Kolozsvárott az 1860/70-es években, Szegeden pedig az 1930-as években már fölvetődött. A kolozsvári Babes–Bolyai Egyetem 2002-ben angol nyelven adta ki iskolai elődjének történetét napjainkig, 2004-ben pedig címerébe hivatalosan is fölvette az 1581-es évszámot alapítási évként, „Romania” fölirattal. A felsőoktatási előzmények formai elismerésével az ügy nemzetközi összefüggésbe került, az alapítás visszamenőleges megállapításának új európai egyetem-történeti példáját szolgáltatva. Minker Emil professzor, erre is reagálva, tette közzé 2007 februárjában – korábbi munkája alapján készített – történeti szinopszist intézményünk képzési előzményeiről.⁵ Egyetemünk 2006-i hivatalos akkreditációjában olvasható, hogy az SZTE azonosságtudatának több pillére van, közülük első helyen Kolozsvár áll az átmentett hagyománnyal. Ennek alapja az erdélyi egyetem eszméje, amely először Báthory István kolozsvári iskolájában öltött testet 1581-ben. Az egyetemi eszme és gondolat több évszázados hidat teremtett a nemzeti múltunkhoz tartozó Báthory alapította egyetem (akadémia) és a mai európai hírű szegedi univerzítás között.

¹ Az Egyetem-történeti Bizottság állásfoglalása. Szeged, 2007. május 31.

² 2007. május 2-án a Szegedi Akadémiai Bizottság székházában tudományos konferenciát rendeztek a kérdés országos szaktekintélyeinek részvételével.

³ Szegedi Egyetem különböző számai 2007. tavaszán.

⁴ Szegedi Egyetem 2007. szeptember 3-i száma, ill. Szögi László egyetem-történeti kutatónak (az ELTE Egyetemi könyvtára igazgatójának) előadása a szegedi Mindentudás Egyetemén 2007. október 17-én, és a Part TV-nek adott 2007. október 18-i interjúja.

⁵ Minker Emil: Szeged egyetemének elődei. Szeged 2003. Uő: A Kolozsvári Báthory Egyetemről a Szegedi Tudományegyetemig (1581–2007). Javaslattervezet az SZTE rektorának, Szeged, 2007. február 5.

Olyan korban élünk, amikor minden változik, egyre kevesebb a szilárd fogódzkodó. Ilyen helyzetben a tartósság érzete fölértékelődik. Identitás keresésünk értékelvű: azok az eszmék és gondolatok, amelyek örökösének valljuk magunkat, ma is érvényesek. Az ismeretszerzés igénye, a tudás rangja, a kiváló tanári munka nemes, időtlen értékek, ezeken nem kell változtatni. Az 1581-es eredet hivatalossá tétele azt jelenti, hogy olyan elvek, szokások maradhatnak fent, amelyek egymásra épülnek a régi és a jó továbbbőrzésének erkölcsi kötelezettségével.

Ezért a szenátusi döntés általánosabb okaként említhető, hogy egész Európában becselebbé vált a hosszú történeti múlt. Több példát is szem előtt tartva elmondható, hogy a minél távolabbi eredet kimutatása a modern egyetemi marketing része lett, mert az PR-értékkel bír. Ennek során időlegesen működött egykori középiskolákban is a ma folyó egyetemi képzés elődjét fedezték föl, hogy a történeti múlt és a „régiség” értékét tudják fölmutatni. Magyarországon több neves universitas – pl. a Semmelweis, Károli, Pázmány, Műszaki Egyetem – esetében is van erre példa. A szegedi egyetem múltvállalása nem épül ingoványos talajra, hanem bizonyítottan létező és *folyamatosan* működő felsőoktatási előzményekre tud hivatkozni. A történetileg és erkölcsileg megalapozott tradíció föl vállalása az egyetem szuverén hatáskörébe tartozott, és az egyetem intézménye ennek megfelelően döntött. A történelem úgy hozta, hogy a kolozsvári egyetem rövid ideig teljesen közössé tette a két város értelmiségképzését, amely idővel ketté vált: de Szegeden hagyta maradandó eredményét: az önálló egyetemet. Ez ugyanúgy „törvényes gyermeke” az ősi Alma Maternek, mint a Babeş–Bolyai Egyetem.

Írásunk a fenti tételek alátámasztására a kolozsvári egyetem városunkba kerüléséről és „szegedivé” válásáról ad rövid áttekintést.

A mohácsi vész és Magyarország háromrésze szakadása után az Erdélyi Fejedelemség hamarosan jelentős tudományos törekvések, akadémiai kísérletek színhelye is lett. A XVI. században a humanizmus és a reformáció teremtette meg azt a szellemi talajt, amelyből az erdélyi egyetemi eszme kisarjadt. Korábbi tervek után Erdély katolikus fejedelme, a páduai egyetem egykori diákja, Báthory István kollégiumot létesített 1581-ben a kolozsvári Farkas utcában, amelynek keretében akadémiát, azaz egyetemet alapított. A fejedelem klasszikus egyetemalapító oklevelet állított ki, amelynek eredményeként előbb a bölcsészeti, majd a teológiai karon is beindulhatott a tanítás. Források bizonyítják, hogy az akadémiai európai hírű (spanyol, német, francia, olasz, lengyel és magyar) professzorai révén a bölcsészet és a teológia területén egyetemi szintű oktatás folyt. Báthory az iskolát fölruházta a tudományos fokozatok odaítélésnek a jogával is.⁶

Az idők során bekövetkezett megszakítások és átalakulások ellenére is a felsőfokú képzés alapvető történeti, lényegében intézményi folytonossága kimutatható.

Az 1867-es kiegyezés után vetélkedés bontakozott ki a nagyvárosok között a második magyar egyetem megszerzéséért. Ide kapcsolódik Szeged direkt egyetemi hagyománya: az 1867-től kibontakozó egyetemalapítási törekvés. Városunk Eötvös József iskolafejlesztési programjához kapcsolódva kezdetben jogakadémia fölállítását kérte. Majd az ország második egyeteméről döntő törvény elfogadása után (1872) Szeged „ringbe” szállt a harmadik

⁶ Bisztray Gyula – Szabó T. Attila – Tamás Lajos (szerk.): Erdély magyar egyeteme. Kolozsvár 1941. Ehhez még Pintér M. Lajos interjúja Szögi Lászlóval (Közös múlt – közös örökség). In: Szegedi Egyetem, 2007. szeptember 3.

egyetemért. Küzdelme emlékiratokban, a város anyagi hozzájárulásának mértékét tartalmazó közgyűlési határozatokban 1912-ig nyomon követhető. Fő érvként hangoztatták, hogy Szeged a szerb–román–magyar nyelvhatár találkozási pontján a nemzetiségek közötti érintkezés fontos közvetítője.⁷ Elemi és középiskolai hálózata a délvidéki szerb és német értelmiségiek képzésében fontos szerepet játszott. Egyszerre rendelkezett az alapot jelentő megfelelő iskolai hálózattal és a kulturális misszió hivatásával. Igyekvése a dualizmus korában nem ért célt, és csak a háborús összeomlás hozott váratlan fordulatot.

1872-ben az ország második egyeteméért folytatott nemes rivalizálást Kolozsvár nyerte meg. Nem függetlenül attól a kormányzati szándéktól, hogy Budapest mellett e „veszélyes” nemzetiségi vidéken kell egy kulturális gócot létre hozni. Tudták, hogy a románok javára rendeződik át a térség, s szükség volt a tudományt és művelődést kisugárzó modern intézményre. Ám a társadalmi háttér mellett a kormánydöntést a ténylegesen létező felsőoktatási gyakorlat határozta meg.

Amikor báró Eötvös József vallás és közoktatásügyi miniszter 1868. január 9-én fölszólította a kolozsvári jogakadémiát és az orvos-sebészi tanintézetet, adják elő, miként lehetne őket egyetemi karokká alakítani, a kincses város létező egyetemi hagyományait tartotta szem előtt. Az 1872: XIX–XX. tc. kimondta az új kolozsvári egyetem fölállítását. A parlamenti döntés nem a semmire építkezett, mert az egykori egyetem két utódintézményére, a Királyi Jogakadémiára és az Orvos-Sebészeti Tanintézetre alapozta az új univerzitás fölállítását. Az elsőtől jött létre a jogi, a másodiktól az orvosi kar. E két felsőfokú intézmény révén lett a kolozsvári Magyar Királyi Tudományegyetem az egykori Báthory-féle akadémia utódává és örökösévé, mintegy annak folytatójává. Minderre az alapítás időszakában számos alkalommal hivatkoztak. Trefort Ágoston vallás és közoktatásügyi miniszter az egyetemalapítás indokaként hangsúlyozta többek között a város több százéves egyetemi múltját. Márki Sándor történész is hivatkozott az ősi egyetem átmentett hagyatékára, a meglévő jogi és orvosképző intézetre, mint szervezeti-intézményi kiindulópontokra. Ettől kezdve az egyetemi évkönyvek minden alkalommal történelmi előzményként említik a Báthory-féle akadémiát.⁸

A törvény biztosította az egyetem létét: meghatározta struktúráját, a tanszabadság és az autonómia elvét. Egyetemi tannyelv a magyar lett, de a német, illetve a román nyelv és irodalom saját tanszéket kapott. A négy Kar szerinti szervezeti felépítés a kor európai mintáját követte: Bölcsészeti-, nyelv- és történettudományi, Jog- és államtudományi, Matematika és természettudományi, valamint Orvostudományi fakultás jött létre. Az újra megnyíló egyetem első rektora Berde Áron nemzetgazdász professzor lett. Első és megnyitó közgyűlésén, 1872. november 10-én, a rektor az 1581-es akadémia, és a Mária Terézia korabeli egyetem után, Kolozsvár harmadik egyetemeként említette a magyar királyi tudományegyetemet, amely – reményei szerint – nem fog az első kettő sorsára jutni, vagyis a fejedelmi kegy elmúltával elsorvadni.

1872. november 11-én megkezdődött az oktatás az ország második egyetemén, ennek emlékére tartjuk Szegeden e napon az Egyetem Napját. A jogi karnak 173, az orvosinak

⁷ Tóth Ede: *Harc az egyetemért*. In: *Szeged története 3/2*. Szerk.: Gaál Endre. Szeged, 1991. 971–976.

⁸ A kolozsvári egyetem történetét részletesen megírta Márki Sándor. (A M. Kir. Ferencz József-Tudományegyetem története 1872–1922. Szeged, 1922.)

43, a bölcsészkarnek 21, s a természettudományinak 32 hallgatója volt akkor, összesen 269. Tanításukat 46 fős tanerő végezte, vagyis egy tanárra átlagban 5-6 hallgató jutott. A hallgatói létszám tíz év alatt – zömmel erdélyi fiatalokból – megkétszereződött, az 1910-es évekre megtízszereződött. Az egyetem látogatottsága a XX. század elején Torino, Lyon, Bordeaux egyetemeinek színvonalán állt.

Párhuzamosan fejlődött az egyetem épületállománya és felszereltsége is. A századfordulóra teljes egyetemi város alakult ki: a növekvő létszámú intézet, klinika és a jól felszerelt könyvtár elősegítette, hogy a kolozsvári egyetem, amely 1881-ben vette föl Ferenc József király nevét, regionális oktatási központból országos kisugárzású intézménnyé vált. Nevét olyan kiemelkedő tanáregyenységek tették a határainkon túl is ismertté többek között, mint a matematikus nyelvész, természettudós Brassai Sámuel, a szövet- és fejlődés-tan tanára, Apáthy István, a földrajztudós Cholnoky Jenő, a matematikus Fejér Lipót, a filozófus Bartók György, a jogfilozófus Somló Bódog, a nyelvész Gombocz Zoltán, a zoológus Entz Géza és a történész Szádeczky Kardos Lajos. 18 akadémikus jelezte tudományos reputációját.

A Ferenc József Tudományegyetem történetében az első világháború hozott tragikus fordulatot. Kolozsvár 1918 decemberében román katonai megszállás alá került, de a terület hovatartozása ekkor még sem katonai, még kevésbé nemzetközi jogi szempontból nem volt eldöntött. Az egyetem egy szemeszteren át még folytatta tevékenységét, az 1918/19-es tanév második félévére 2570 hallgató iratkozott be, 83%-uk magyar nemzetiségű volt.

Az utolsó tanévet Schneller István rektor 1918. október 20-án nyitotta meg. Ám a román megszállás miatt munkáját nem tudta folytatni. 1919. május 12-én román katonaság szállta meg az egyetemet, majd a rektori hivatal élére a román tanszék professzorát nevezték ki. Ezzel az eseménnyel fölgyorsultak azok az előkészületek, melyeknek célja a kolozsvári román egyetem megszervezése volt. A tekintélyes történész, Nicolae Iorga 1919 tavaszán még amellet foglalt állást, hogy a kolozsvári egyetemnek a magyarok birtokában kell maradnia. Az események azonban más irányt vettek. A megszálló hatalom az évtizedes román igényt, a román nyelvű egyetemet, nem a magyar mellett, hanem ahelyett hozta létre. Az egyetemi épületekből eltávolított magyar professzorok egy csoportja közel kétszáz hallgatóval még egy éven át a kolozsvári református tanárképzőben próbálkozott a magyarnyelvű felsőoktatás megtartásával, de a hatósági tilalom ennek a kísérletnek is véget vetett. Így Erdély területén két évtizedre ismét megszűnt a magyar egyetemi oktatás.⁹

A földönfutóvá lett egyetem tanárainak egy része Budapestre menekült, más része Kolozsvárott maradt, de mindkét helyen a jogfolytonosság jegyében folytatta harcát az egyetemi működésért. Az egyetemi tanács budapesti része a fővárosi maradásban látta az elhelyezés ideiglenes jellegének demonstrálását. De Szeged is jelezte Somogyi Szilveszter polgármester útján már 1919. május 9-én, hogy tárt karokkal fogadja a kolozsvári egyetemet, és ezért komoly anyagi áldozatot is képes vállalni. A város nevében 40 tanár számára lakást, több száz hallgató részére menzát és internátust ajánlott föl. 1920. január 12-én a város a megígért 7 millió koronát 9 millióra emelte. Fölajánlotta a közművelődési palota gyűjteményeinek használatát és több középület átengedését. Érvei között szerepelt a város

⁹ A kolozsvári magyar egyetem 1945-ben. (A Bolyai Egyetem szervezésének válogatott dokumentumai). Szerk.: Barabás Béla és Joó Rudolf. Budapest 1990.

földrajzi közelsége Erdélyhez, nemzeti szelleme és a tudomány Budapestre központosításának célszerűtlensége.¹⁰

Hivatalosan az 1921. évi XXV. törvénycikk helyezte az egyetemet *ideiglenesen* városunkba. Ezzel megkezdődött Szegeden a tényleges egyetemi oktatás, jogilag a kolozsvári egyetem keretein belül. Ez az a szál, amely a mai két egyetem sorsát összeköti, s visszaviszi a közös eredetre, az 1581-es Báthory-egyetemre.

1921. október 10-én nyitották meg az első szegedi egyetemi tanévet, az oktatás pedig október 12-én indult meg. Márki Sándor professzor, mint az egykori teljes egyetem tanácsának legöregebb tagja, a szegedi egyetemben a négy felé szabdalt (kolozsvári román, a budai majd a szegedi folytatás, a református tanárképző) anyaintézmény megmentőjét látta.

Szeged magatartása tiszteletre méltó, mert a háborús összeomlás után, háttországának elvesztésétől sújtva, nehéz gazdasági helyzetben is értelmét látta az áldozatvállalásnak. Az egyetem úgy kezdett, hogy nem volt könyvtára és laborja. Márki Sándor például saját könyveit adta a diákoknak a fölkészüléshez. Később 40 000 ajándékozott könyv és Bibó István munkássága alapozta meg az új egyetem könyvtárát.

A sürgető igények miatt a város csak a már meglévő intézmények rovására helyezhette el az egyetemet. A királyi tábla Dugonics téri épületét az egyetemi központi épület céljára adta át. 1926-ban a kapuzat fölött hatalmas betűk hirdették: „M. Kir. Ferencz József Tudományegyetem”. Az épületben a hivatalokon kívül az egyetemi könyvtár, a jog- és államtudományi kar, a bölcsészkar, valamint a matematikai intézetek kaptak helyet. Az állami gimnázium épületében a természettudományi kar intézeteit helyezték el, míg a kórházak különböző klinikáknak adtak helyet. Jelentős változást hozott, amikor az egyetem megkapta a vasúti leszámítoló intézet épületét is. A hivatal 1925-ben szüntette meg tevékenységét, utána ide költözött az egész bölcsészeti kar és a természettudományi kar intézményeinek egy része. Teljessé lett az épület a hozzáépített nagy előadóteremmel, az auditorium maximummal. 1930-ra formálták át teljesen az épületet a tudományegyetem céljaira, amelyhez Klebelsberg Kunó miniszter jelentős állami segítséget nyújtott. Támogatásával épültek föl 1926–29 között a Tisza-parti klinikák, amelyek akkor európai viszonylatban is előkelő helyet foglaltak el, modern berendezésükkel megfeleltek a gyógyítás korszerű elvárásainak. Klebelsberg Trianon után a nemzet megmaradásának és fölemelkedésének útját a kultúra, a tudomány, az oktatás és egészségügy nagy mértékű fejlesztésében látta, a nemzeti jövedelem 15%-át áldozva ezekre. Nagyszabású kultúrpolitikai terveiben Szeged kiemelkedő helyet kapott, és maga döntő szerepet játszott az egyetem felépítésében és bővítésében. Fejlődési esélyt kívánt adni a városnak, amelyet egyébként Magyarország legszebben rendezett városának tartott.

Az „ideiglenes” jelleget hamarosan kinőtte az egyetem, és további bővítése vált szükségessé. Rerrich Béla tervei alapján nagyszabású építkezés kezdődött a Dóm téren 1926-ban. A cél: a fogadalmi templom méltó környezetbe helyezése úgy, hogy a tér architektúrája a megadott feladathoz illeszkedjen, a katolikus egyházzal és az egyetemi tudományokkal való kapcsolatát fejezze ki. Az objektumok építése 1930-ban fejeződött be, köztük

¹⁰ Az egyetem szegedi befogadásáról ír Szabó Tibor: Oktatás, tudomány, közművelődés. In: Szeged története 4. Szerk.: Serfőző Lajos. Szeged, 1994. 578–587.

a Fizikai és Kémiai Intézetéé. Bár a gazdasági válság visszavetette a fejlődést, Klebelsberg Kuno víziója a „magyar Göttingáról” nagyrészt valóra vált.¹¹

Szeged tetemes összegekkel egészítette ki a kulturális építkezésekre fordított állami támogatást, mert gondoskodni kellett a vidéki hallgatók elhelyezéséről, ellátásáról, a szegény hallgatók segélyezéséről. Az internátust és az egyetemi diákasztalt (mensa) a DEM-KE palotában létesítették, később ide került a TTK kiváló hallgatóinak képzését szolgáló Eötvös Kollégium.

Az építkezések és létesítmények a fejlődő intézmény természetes velejárói. A hallgatók létszáma 1921-ben 1007 volt, 1932-ben már 2163, tíz év alatt tehát megkétszereződött. 62 tanszéke közül 16-16 a jogi és orvosi karon, 18 a bölcsészeten, 12 a természettudományin szerveződött. Az állami segítségnyújtást alapvetően befolyásolta, hogy Szeged vállalta az egyetemi építkezések költségeinek felét. E magatartást Klebelsberg úgy méltányolta, hogy minden befolyását latba vetve biztosított a városnak messzemenő erkölcsi és anyagi támogatást.

1940-ben törvény rendelkezett a kolozsvári egyetem újjászervezéséről és a szegedi tudományegyetem föllállításáról. A „száműzött” egyetem 1940-ben Ferenc József néven visszaköltözött Kolozsvárra, az itt maradt intézetekből és az eredeti tanárokból pedig megszerveződött a Horthy Miklós Tudományegyetem, ugyanazokban az épületekben. A valóságban ez úgy nézett ki, hogy négy karból három itt maradt oktatóival, hallgatóival, a teljes könyvtárral és az összes infrastruktúrával együtt, vagyis legalább az egyetem $\frac{3}{4}$ része. Csak a jogi kart költöztették Kolozsvárra, ahol csupán névleg restaurálták az 1872-es intézményt, mert valójában új szervezés történt. Szegedről a jogi, Pécsről a bölcsészeti, Debrecenből a természettudományi kar költözött át, és ezekhez még két kart szerveztek.¹²

A jogilag új, tartalmilag kontinuus szegedi egyetem ünnepélyes megnyitását 1940. november 11-én tartották. Első rektora Szent-Györgyi Albert lett, aki beiktatási beszédében kiemelte: „Jogilag új egyetem vagyunk, de a mi gyökereink is a messzi múltba nyúlnak vissza, és semmiféle jogi formula nem fejezi ki azt a bensőséges viszonyt, amely minket a kolozsvári Ferenc József Tudományegyetemhez köt. Mi egy törzsnek vagyunk két hajtása”. Az erdélyi egyetemi gondolat közös gondozása magyarázza, hogy 1940, mint alapítási évszám nem ment át sem a hivatalos gyakorlatba, sem a köztudatba. A tradíció folytonosságának a bizonyítékai a régi egyetemi helyeken, pl. Oxfordban nyilvánvalóak. Elvek, szokások maradtak fenn tartósan, minden egymásra épül, s minden, ami jó, megmaradt, viszonylag csak kevés dolog változott. Szent-Györgyi Albert ilyen valódi tradícióra utalt a „bensőséges viszony” kifejezéssel, még ha a történelmi összefüggés csak áttételesen bizonyítható is, mert az egyetemfejlődés vonala nem töretlen. Külső hatások gyakran kibillentették pályájáról, de – ha kerülő úton is – arra folyton visszatért. Rektorságának különleges érdeme, hogy az egyetemet még jobban beágyazta a város kulturális világába, új vonásokat erősített meg az egyetem életében: megalakult történetének egyik legjelentősebb egyesülete, a Szegedi Egyetemi Ifjúság (SZEI), s a kolozsváriak mellett kialakult az új sze-

¹¹ A kolozsvári egyetem szegedre kerüléséről legújabbban és monografikus igénnyel Vincze Gábor írt (Száműzött egyetem. Szeged, 2006.)

¹² A kérdést bővebben tárgyalja Minker Emil: Fejezetek a szegedi tudományegyetem történetéből. In: Szegedi Tudományegyetem 85 éves a szegedi felsőoktatás. Szeged, 2006. 9–20.

gedi professzori kar. A kolozsvári gyökerű egyetem ekkor véglegesen a városé, az univerzitás Szeged egyeteme lett. A „szegedivé” válasz befejeződött.

Megérte e Szegednek az egyetemre pazarolt fáradság, az anyagi és szellemi ráfordítás? A sommás válasz: igen. A nagy árvíz után megint szárnyára kapta városunk nevét a hír szerte Európában. A jó hírnév tartalmi fedezetét az elért eredmények adták. Ereky István a közigazgatási jog, Issekutz Béla a gyógyszerészet, Jancsó Miklós a belgyógyászat professzora, Riesz Frigyes matematikus, Sík Sándor irodalomtörténész, Marót Károly klasszikus-filológus, Márki Sándor történész – hogy csak néhányat említsünk a professzori karból – európai hírű tudósok voltak, munkásságuk tudományos védjegyek számított. Szent-Györgyi Albert teljesítménye pedig egyedülálló: szegedi egyetemi professzorként Nobel-díjat kapott 1937-ben. Fontos, hogy tudós tanárai, végzett hallgatói munkásságukkal mind izmosabb szállal kapcsolták Szegedet az országhoz, és Európa szellemi életéhez. Az egyetemnek köszönhetően a város társadalmi arculata értelmiségi jellegűvé vált, és az a jó hagyományok erősítésével az európaiság, a humánus felé terelte közgondolkodásunkat.

Az univerzitás 1945-ben a Szegedi Tudományegyetem nevet kapta. 1951-ben kettévált: az orvosi kar kivált az egyetem kötelékéből, és önálló Szegedi Orvostudományi Egyetem alakult, a másik három kar Szegedi Tudományegyetemként működött tovább. Utóbbi intézmény 1962-ben József Attila nevét az orvosegyetem pedig 1987-ben Szent-Györgyi Albert nevét vette föl. 2000-ben bekövetkezett az integráció, eredményeként 12 kart magába foglaló nagy universitássá egyesült a szegedi felsőoktatás.¹³

Múltbeli gyökereinek mostani föltárása tudományos igénnyel történt, de az eredetizálás Szegeden, miként említettük, már a 30-as években fölmerült. Báthory István fejedelem, mint egyetemalapító szobra ekkor került a Dóm téri Pantheonba. 1931-ben szó volt arról, hogy Szegeden is ünnepeljék meg a 350 éves évfordulót, de ezt a közlegő másik évforduló, a Ferenc József alapította kolozsvári egyetem 60 éves fönnállása levette napirendről. A Báthory-kérdés 1938-ban került ismét az egyetemi tanács elé, de a döntést a területi visszacsatolások légkörében újból elhalasztották. Mivel a történelem nem retrospektív kíváncsiság csupán, hanem hatalmas erkölcsi erő is, példamutató egyetemünk döntése a kolozsvári egyetemi hagyomány szellemi-kulturális befogadásáról, melyet új címerünk is kifejez. A benne látható évszámok (1581–1921) a mai, európai hírű szegedi egyetem kettős kötődését jelzik: a kolozsvári alapítást és a szegedi megtelepedést, az itteni kezdést. Egyben arra utal, hogy a kolozsvári és a szegedi tradíció közös, azok egymással nem szembeállíthatók, mert a közös magyar kulturális-történelmi múlt egymásutánosságát szimbolizálják, és a magyarság egyik legnagyobb kulturális közvagyonát teremtették meg, amelyre a mai nemzedék büszke lehet, s amely tradícióra egyetemünk jövője épülhet.

¹³ Az egyetemtörténet 1945 utáni rövid áttekintését is adja Ruszoly József: A szegedi tudományegyetem rövid története c. tanulmánya. In: A szegedi tudományegyetem múltja és jelene 1921–1998. Szerk.: Szentirmai László. Szeged, 1999.